

Türkçe Kültürler Arası Duyarlılık Ölçeğinin Hemşirelik Öğrencilerinde Ölçümsel Özellikleri

Measurement Properties of Turkish Intercultural Sensitivity Scale Among Nursing Students

Serap BULDUK,^a
Hale TOSUN,^a
Elif ARDIÇ^a

^aMaltepe Üniversitesi
Hemşirelik Yüksekokulu, İstanbul

Geliş Tarihi/Received: 24.06.2010
Kabul Tarihi/Accepted: 19.09.2010

Yazışma Adresi/Correspondence:
Serap BULDUK
Maltepe Üniversitesi
Hemşirelik Yüksekokulu, İstanbul,
TÜRKİYE/TURKEY
serapbulduk@maltepe.edu.tr

ÖZET Bu çalışma, Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği'nin Türkçe formunun (KDÖ) iç tutarlılığını, güvenilirliğini ve faktöriyel yapısını tanımladı. Yirmi dört maddelik ölçek önce geri-çeviri yöntemi ile Türkçe'ye çevirildi ve uzman görüşleri ile kültürel uygunluğu sağlandı. Daha sonra, psikometrik uygunluğu 148 hemşire öğrenci üzerinde değerlendirildi. İki hafta aralıkla, 32 öğrenci ile ölçülen test-tekrar test tutarlılığı yeterli düzeyde bulundu. Psikometrik analizler KDÖ'nün (.72) geçerlilik ve güvenilirliğini destekledi. Sonuçlarımız, hemşirelik öğrencilerinin kültürel duyarlılıklarını tanımlamada KDÖ'nün geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu gösterdi.

Anahtar Kelimeler: Duyarlılık ve özgüllük; öğrenciler, hemşirelik

ABSTRACT This study determined the internal consistency, validity and factorial structure of the Turkish Intercultural Sensitivity Scale (ISS). The 24 items scale firstly were translated into Turkish using back-translation method and cultural equivalence was provided by expert views. Secondly, the psychometric properties of the scale were evaluated in 148 nursing students. The test-retest reliability of the intraclass correlations was satisfactory in a subsample of 32 nursing students tested after 2-week intervals. Psychometric analysis supported the reliability and validity of the Turkish ISS (.72). Our outcomes showed that Turkish ISS is a valid instrument in evaluating of cultural sensitivity in nursing students.

Key Words: Sensitivity and specificity; students, nursing

Türkiye Klinikleri J Med Ethics 2011;19(1):25-31

Kültür, bir grup insan tarafından öğrenilen, paylaşılan, nesilden nesile aktarılan değerler, inançlar, tutum ve davranışlar, örf ve adetler olarak tanımlanmaktadır. Kültür yaşamın dokusudur ve her insan bir kültüre sahiptir. Kültür, doğanın yarattıklarına karşılık insanın yarattığı her şeydir.^{1,2} Çok kültürlü toplumlarda kültürel çeşitliliğe dayalı karmaşık, benzer ve farklı kültürel anlayışlar yaygındır. Bu kültürel anlayışlar; yaş, cinsiyet, ırk, etnik özellikler, sosyoekonomik düzey, dinsel kimlik, cinsel davranışlar, eğitim, tarih gibi pek çok faktörle şekillenir.³

Günümüzde çok kültürlü ve globalleşen toplumlarda kültürlerarası duyarlılığa gösterilen dikkat artmıştır. Kültürlerarası duyarlılık kültürlerarası iletişim becerisinin bir parçasıdır ve “kültürlerarası farklılıkları anlamada, kabul etmede ve takdir etmede kendi motivasyonunu sağlamak için gerekli olan aktif istek” olarak tanımlanmaktadır. Kültürlerarası duyarlı kimseler

bireyci-toplumcu ortamlarda evrensel değerleri ön planda tutan bir bakış açısına sahiptirler.^{1,4}

Yirmi birinci yüzyılda lisans düzeyinde profesyonel hemşirelik uygulamaları için sağlığı geliştirme ve yardım arama davranışlarını etkileyen inançlar, değerler, din, dil ve diğer kültürel ve sosyoekonomik faktörlere olan farkındalık artmıştır. Bununla birlikte özellikle son yıllarda profesyonel hemşirelik uygulamaları için lisans düzeyinde mezunların sahip olması gereken yeterlilikler içerisinde kültürel duyarlı bakım verme ön plana çıkmaktadır.⁵

Türk toplumunda zaten var olan çok kültürlülük gerçeği, kültürel farklılıkları anlama ve kültürler arası ilişkiler konusunda hemşireleri etraflıca düşünmeye yöneltmektedir. Ancak, hemşirelik eğitiminde kültürel bakıma yönelik literatür bilgisi kısmen yeterli olsa da, kültürel içerikli bakım yeterli düzeyde uygulanmamaktadır.^{2,3,6} Sağlık bakımının sunumunda ise, kültürel yönden önemli olguların genellikle göz ardı ve ihmal edilebildiği ve aynı zamanda hemşirelik eğitimi ve klinik çalışma rehberleri hazırlanırken de kültürel yönden uygun olma durumunun genellikle yer almadığı belirtilmektedir.² Nitekim, kültürel model ve rehberlerin kullanılması, hemşirelerin bakım verdikleri toplumun kültürel özelliklerini değerlendirmesinde, kültürel verilere daha sistematik ve standardize yollarla ulaşmasında ve kültürlerarası hemşirelik alanında bilgi birikiminin artmasında yararlı olmaktadır. Tortumluoğlu, Giger ve Davidhizar'ın ve Purnell'in Modellerini tanıtarak, hemşirelik bakımında veri toplama, tanılama, planlama, uygulama ve değerlendirmede, sağlıkla ilgili kültürel inanç ve uygulamalarda kullanılmasını önermiştir.⁶

Kültürel yönden uygun olan bir bakım hazırlığı, hemşirenin bireysel olarak kültürel farklılıklar ve benzerlikler hakkında bilgi sahibi olmasını ve duyarlı davranmasını da gerektirir. Bunun için hemşirelik eğitiminde kültürel yeterliliği kazandırmaya yönelik yetkinlikler çerçevesi geliştirilmelidir. Bu çalışmanın oluşturulmasında hemşirelik öğrencilerinin kültürler arası duyarlı bakım vermede başarılı olmaları için gereksinimlerinin ve bakış açılarını belirlenmesi gerektiğini düşünülmüştür. Bu kapsamda çalışmanın amacı, Türk hem-

şirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıklarını tanımlamak için Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği [Intercultural Sensitivity Scale (ISS)]'ni Türkçe'ye çevirmek ve psikometrik uygunluğunu değerlendirmektir.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN TÜRÜ

Metodolojik araştırma türündedir.

ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

İstanbul'da bir vakıf üniversitesinin hemşirelik bölümünde öğrenim gören 186 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın yapıldığı üniversitenin hemşirelik bölümünde 4. sınıfta öğrenim gören öğrenci olmadığı için örneklem grubu 1, 2 ve 3. sınıflardan seçilmiş ve bu sınıflarda okuyan tüm öğrencilerin örnekleme alınması planlanmıştır. Ancak çalışmaya katılmayı kabul etmeyen ve verilerin toplandığı gün okula devam etmeyen 38 öğrenci araştırmanın örnekleme kapsamına alınmamıştır. Hemşirelik bölümünde öğrenim gören 148 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20.49 ± 1.94 'tür. Öğrencilerin %91.2'si kadın, %8.8'i erkektir.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ)

Chen ve Starosta tarafından geliştirilen ve kültürlerarası duyarlı olmak için gerekli beş duygusal boyutu içeren bir ölçektir.³ Ölçeğin *iletişimde sorumluluk* boyutu 1, 11, 13, 21, 22, 23 ve 24. maddelerden, *kültürel farklılıklara saygı* boyutu 2, 7, 8, 16, 18 ve 20. maddelerden, *iletişimde kendine güvenme* boyutu 3, 4, 5, 6 ve 10. maddelerden, *iletişimden hoşlanma* boyutu 9, 12 ve 15. maddelerden ve *iletişimde dikkatli olma* boyutu 14, 17 ve 19. maddelerden oluşmaktadır. Ölçeğin 2, 4, 7, 9, 12, 15, 18, 20 ve 22. maddeleri ters olarak kodlanmaktadır. Kültürel Duyarlılık Ölçeği, (1) kesinlikle katılmıyorum, (2) katılmıyorum, (3) kararsızım, (4) katılıyorum ve (5) kesinlikle katılıyorum şeklinde 5'li likert tipi bir derecelendirmeye sahiptir.

Bu çalışmada ölçeğin yanı sıra bir soru formunun da kullanılması planlanmıştır. Soru formu cinsiyet, yaş, gelir düzeyi algısı (1= çok kötü ile 5= çok

iyi arasında derecelendirildi), aile tutumları, hemşirelik mesleği seçiminde isteklilik ve seçme nedenleri, hemşireliğe bakış açısı, yabancı dil bilme, başka kültürdeki insanlarla bir arada olma deneyimi, öğrenci değişim programlarına katılmaya isteklilik, başka kültürdeki insanlarla çalışmaya isteklilik ile ilgili soruları içermiştir.

ETİK KONULAR

Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğini test etmek için geliştiricisinden yazılı izin alınmıştır. Örneklem gruplarının oluşturulduğu vakıf üniversitesinin hemşirelik bölümü yönetiminden yazılı olarak izin alınmıştır. Araştırmaya katılan tüm bireylere çalışmanın amacı anlatılarak verdikleri bilgilerin hangi kapsamda kullanılacağı açıklanmış ve sözlü izinleri alınmıştır.

VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin istatistiki analizi SPSS Programı (16.0 versiyonu) ile yapılmıştır. Sosyodemografik özellikler tanımlayıcı istatistikler ile (frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma), ölçeğin toplam ve alt gruplarının iç tutarlılığı cronbach alfa katsayısı ile tanımlanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliği rotasyonlu (açımlayıcı) faktör analizi tekniği ile hesaplanmıştır. Faktörlerin belirlenmesi için temel bileşenler (principal component) tekniği ve varimaks rotasyon yöntemi kullanıldı. Faktör analizine alınan maddelerin kaç faktörde toplandığını belirlemek amacıyla özdeğerlere (eigenvalue) ve açıklanan yüzdelere (explained variance) bakıldı. Ölçeğin zaman içinde değişmezliği iki hafta aralıkla uygulanmasıyla elde edilen puanların korelasyonu ile değerlendirildi.

BULGULAR

KATILIMCILARIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 29.49 ± 1.94 'tür. Öğrencilerin %91.2'si kadın, %8.8'i erkektir, %76'sı üniversite öncesi metropolde yaşamıştır. Öğrencilerin %48'i birinci sınıftır ve %74'ü hemşireliği isteyerek tercih etmiştir. Büyük çoğunluğu (%70.7) hemşireliğe bakış açısını "olumlu" olarak belirtmiştir.

Öğrencilerin %71.6'sının başka kültürlerden insanlarla deneyimleri olmuştur ve büyük çoğunluğu (%82.3) öğrenci değişim programlarına katılmak istemektedir. Yaklaşık %76'sı farklı kültürlerden insanlarla çalışmayı istemektedir. Yüzde 47'si yabancı bir dili yeterli düzeyde bilmektedir (Tablo 1).

TABLO 1: Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı.

Özellikler	N	%
Yaş (ort + SS)	20.49 ± 1.94	
Cinsiyet		
Kadın	135	91.2
Erkek	13	8.8
Sınıf		
1.Sınıf	71	48.0
2.Sınıf	55	37.2
3.Sınıf	22	14.9
Hemşireliği tercih etme durumu		
İsteyerek	109	73.6
İstemeyerek	39	26.4
Hemşireliği seçme nedeni		
İş bulma kolaylığı/ekonomik nedenler	81	54.7
İstedğim bir meslek olması	52	35.1
Ailemin isteği	29	19.6
Öğretmenlerimin yönlendirmesi	11	7.4
Diğer	8	5.4
Daha önce yaşadığı bölge		
Metropol	113	76.4
İlçe, köy, bucak	35	23.6
Yurt dışı	-	-
Hemşireliğe bakış açısı		
Olumlu	104	70.7
Olumsuz	17	11.6
Fikrim yok	26	17.7
Başka kültürdeki insanlarla bir arada olma		
Evet	106	71.6
Hayır	42	28.4
Yabancı dil		
Evet	70	47.3
Hayır	78	52.7
Öğrenci değişim programlarına katılmaya isteklilik		
Evet	121	82.3
Hayır	26	17.7
Farklı kültürde çalışmayı isteme		
Evet	111	75.5
Hayır	36	24.5

KAPSAM GEÇERLİLİĞİ

Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği kültürel denkliği ve içerik geçerliliği için iki bağımsız dil uzmanı tarafından Türkçeye çevrildi. Türkçe çevirinin yeterliliği geri çeviri tekniği ile yeniden değerlendirildi. Ölçeğin geri çevirisi araştırmacılar tarafından orijinal form ile karşılaştırıldı ve KDÖ'nün dil ve kavramsal içeriği onaylandı. Ölçeğin içerik geçerliliği uzman görüşleri alınarak yapıldı. Uzmanlardan (dokuz hemşirelik öğretim üyesi, bir psikoloji öğrencisi, bir sosyoloji öğrencisi) ölçeğin her maddesinin anlaşılabilirliğini ve uygunluğunu değerlendirmesi istendi. Her uzman KDÖ'nün tüm maddelerini Kapsam Geçerlik İndeksi (KGI) ile değerlendirdi. Bir ölçeğin KGI için her madde 1-4 puan arasında değerlendirilerek (1=uygun değil, 4= çok uygun), maddelerin %80'inin en az 3 ve 4 puan alması beklenir.⁷ Bu çalışmada KDÖ için toplam KGI 0.86 bulundu (Tablo 2).

Uzmanların ortak olarak belirttiği bazı maddelerde küçük değişiklikler yapıldı. Uzmanlar özellikle ölçeğin genelinde "interacting" kelimesinin yerine etkileşim değil iletişim kelimesinin kullanılmasını önerdiler. "Counterparts" kelimesinin geçtiği 11, 19, 21, 23 ve 24. maddelerde Türkçe karşılık olarak akran ifadesi kullanıldı.

Ölçeğin Türkçe formu 12 üniversite öğrencisi üzerinde pilot çalışma ile test edilmiş ve daha sonra İstanbul'da bir vakıf üniversitesinin hemşirelik bölümünde öğrenim gören 148 öğrenci üzerinde

uygulanmıştır. Test-tekrar test güvenilirliği ise iki hafta aralıkla 32 öğrenci ile test edilmiştir.

YAPI GEÇERLİLİĞİ

Ölçeğin yapı geçerliliğinin test edilmesi için ölçeğin alt gruplarının maddeleri birleştirilerek ve faktör analiz tekniği uygulanmıştır. Rotasyonlu faktör matriksi ölçeğin 24 maddesinin 6 faktörlü bir yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Maddelerin faktör yük değerleri .33-.82 arasında değişmiştir. Ölçeğin 14, 19. maddeleri Faktör 1, 9. maddesi Faktör 2, 22. maddesi Faktör 6'da kendi buldukları alt boyutlar dışında yer almışlardır. Tüm faktörlerin özdeğerleri 1'den büyük ve açıklanan varyans %65 bulundu.

■ Birinci faktör (Faktör 1) etkileşimde sorumluluk ve iletişimde dikkatli olma duyarlılığı ile ilgili sekiz maddeden oluştu. Açıklanan varyansı %22.19 bulundu.

■ İkinci faktör (Faktör 2) kültürel farklılıklara saygı gösterme ve iletişimden hoşlanma ile ilgili yedi maddeden oluştu. Açıklanan varyansı %11.13 bulundu.

■ Üçüncü faktör (Faktör 3) iletişimde kendine güvenme ile ilgili beş maddeden oluştu. Açıklanan varyansı %11.11 bulundu.

■ Dördüncü faktör (Faktör 4) iletişimden hoşlanma ile ilgili iki maddeden oluştu. Açıklanan varyansı %7.38 bulundu.

TABLO 2: Türkçe kültürlerarası duyarlılık ölçeği (KDÖ)'nin rotasyonlu faktör analizi (N= 148).

Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5	Faktör 6
K1 0.610	K7 0.400	K6 0.516	K12 0.565	K19 0.604	K22 0.780
K24 0.658	K2 0.527	K10 0.698	K 15 0.327		
K11 0.677	K18 0.601	K3 0.716			
K13 0.747	K8 0.618	K5 0.757			
K23 0.748	K9 0.672	K4 0.810			
K21 0.816	K20 0.673				
K14 0.624	K16 0.779				
K17 0.640					
Özdeğer					
5.327	2.671	2.666	1.772	1.701	1.587
Açıklanan varyans (%)					
22.194	11.129	11.109	7.383	7.087	6.613

■ Beşinci faktör (Faktör 5) iletişimde dikkatli olma ile ilgili bir maddeden oluştu. Açıklanan varyansı %7.09 bulundu.

■ Altıncı faktör iletişimde sorumluluk ile ilgili bir maddeden oluştu. Açıklanan varyansı %6.61 bulundu.

ZAMANA KARŞI DEĞİŞMEZLİK

KDÖ'nün zamana karşı değişmezliği iki hafta aralıkla 32 öğrenci üzerinde test edildi. Bu zaman diliminin, daha önce aynı teste verdikleri yanıtları hatırlama (recall) riskini en aza indirmek için yeterli olacağı düşünüldü. Ölçeklerden alınan puanlar arasındaki korelasyon katsayısı 0.85 bulundu ($p < 0.01$).

GÜVENİLİRLİK

Ölçeğin alt boyutları ile toplam puan korelasyon katsayıları değerleri Tablo 3'te gösterildi. Ölçeğin 22 maddesi istatistiksel olarak anlamlı korelasyon gösterdi ($p < 0.01$). Sadece iletişimden hoşlanma boyutunun iki maddesinin madde-toplam puan korelasyonu 0.20'nin altında bulundu. Ölçeğin alt boyutlarından sadece iletişimden hoşlanma boyutu ile toplam puan korelasyonları anlamlı bulunmadı. Madde-toplam puan korelasyonları 0.13-0.66 arasında değişti.

Ölçeğin güvenilirliği Cronbach α katsayısı ile ölçüldü. Ölçeğin cronbach α iç tutarlılık katsayısı 0.72 bulundu. Ölçeğin toplam ve alt boyutlarından

alınan puan ortalamaları, iletişimde sorumluluk boyutunda 25.06 ± 4.93 ; kültürel farklılıklara saygı gösterme boyutunda 17.76 ± 2.99 ; iletişimde kendine güvenme boyutunda 16.95 ± 2.69 ; iletişimde hoşlanma boyutunda 6.94 ± 2.46 ; iletişimde dikkatli olma boyutunda 11.22 ± 2.38 , toplamda 77.58 ± 9.44 (48-112 arası) bulundu (Tablo 4).

TARTIŞMA

Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlı bakım vermede başarılı olmaları için gereksinimlerini ve bakış açılarını belirlemede kullanılabilecek olan KDÖ'nün psikometrik olarak uygunluğu ile ilgili sonuçları ortaya koymuştur. Çalışmamızda KDÖ'nün içerik geçerliliği oldukça yüksek bir değerde (KGİ: %86) bulunmuştur.⁶ Bir ölçeğin güvenilirliği için madde-toplam puan korelasyonlarının 0.30'dan büyük olması beklenir. Toplam alfa düzeyi .80'den büyük ise oldukça yeterli ya da .70'in üzerinde ise yeterli olarak kabul edilir.⁶ Bu çalışmada ölçeğin madde-toplam puan korelasyonu 0.13 ile 0.66 arasında, cronbach α tutarlılığı .72 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar istenilen kriterleri yeterli düzeyde karşılamakla birlikte, ölçeğin orijinal versiyonuna (iki çalışmada sırasıyla .86 ve .88), İspanyolca versiyonuna (.90) ve Çince versiyonuna (.88) göre daha düşüktür.^{4,8,9} Ayrıca ölçeğin test-tekrar test korelasyonu 0.85 bulunmuş, bu sonuç ölçeğin farklı zamanlarda uygulanması ile elde edilen puanlar arasında yüksek bir

TABLO 3: Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği'nin alt boyutları ve madde toplam korelasyonu.

	İletişimde sorumluluk	Kültürel farklılıklara saygı	İletişimde kendine güven	İletişimden hoşlanma	İletişimde dikkat	Toplam
İletişimde sorumluluk		,160 ,061	,490** ,000	-,216* ,012	,645** ,000	,837** ,000
Kültürel farklılıklara saygı	,160 ,061		,162 ,057	,327** ,000	,210* ,013	,568** ,000
İletişimde kendine güven	,490** ,000	,162 ,057		-,275** ,001	,417** ,000	,633** ,000
İletişimden hoşlanma	-,216* ,012	,327** ,000	-,275** ,001		-,365** ,000	,072 ,430
İletişimde dikkat	,645** ,000	,210* ,013	,417** ,000	-,365** ,000		,679** ,000

** $p < 0.01$

* $p < 0.05$

TABLO 4: Kültürlerarası duyarlılık ölçeğinin alt boyutları ve toplam puan ortalamaları.

Alt Boyutlar	N	Ort	SS	Min	Maks	Persentil		
						25	50	75
Etkileşimde sorumluluk	140	25.06	4.93	5	35	23	26	28
Kültürel farklılıklara saygı gösterme	144	17.76	2.99	8	26	16	18	20
Etkileşimde kendine güvenme	142	16.95	2.69	8	24	15	17	18
Etkileşimden hoşlanma	142	6.94	2.46	3	15	5	7	9
Etkileşimde dikkatli olma	143	11.22	2.38	3	15	10	12	13
TOPLAM	124	77.58	9.44	38	103	74	78	82

tutarlılık olduğunu göstermiştir. Hem test-tekrar test değerlerinin, hem de iç tutarlılık katsayılarının yeterli düzeyde bulunması, KDO'nün güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermiştir.

Ölçeğin faktör yapısı orijinal şeklindeki beş boyutlu yapısından farklı olarak, altı boyutlu bir yapı göstermiştir.⁴ Tüm maddelerin faktör yükleri içinde sadece beş maddenin faktör yükü düşük bir değerde (.60'ın altında) bulunmuştur. Ancak bu maddelerden madde-toplam korelasyonları düşük olan (.20'nin altında) ve ölçeğin toplamı ile korelasyon göstermeyen *iletişimden hoşlanma* boyutunun iki maddesi (K12, K15) hariç, diğer maddelerin çıkarılmasına gerek görülmemiştir. Ölçeğin *iletişimde sorumluluk* boyutunun tüm maddeleri ve *iletişimde dikkatli olma* boyutunun iki maddesi (K14, K17) aynı faktör altında birleşmiştir. Bu maddelerin “farklı kültürden insanlarla iletişimde nezaket kurallarına dikkat etme” ve “farklı kültürden insanlarla iletişimde olabildiğince çok bilgi edinme” ile olduğu görülmüştür. Diğer bir ifade ile farklı kültürden insanlara karşı nazik olma ve onları tanımaya çalışma iletişimde sorumluluk olarak değerlendirilmiştir. Nitekim, bütüncül bakımın sağlanması ve sürdürülmesinde klinik karar verme için “dikkatli iletişim” hemşireliğin temel sorumlulukları içerisinde yer almaktadır.¹⁰ Öğrenci hemşirelerin bakım sistematiğine uygun şekilde dikkatli iletişimi bir sorumluluk olarak görmesi hemşirelik eğitim hedefleri ile de uyumludur.

Yanı sıra, *iletişimden hoşlanma* boyutunun “farklı kültürden insanlarla iletişimde telaşlanma” ile ilgili bir maddesi (K9), *kültürlerarası farklılıklara saygı gösterme* boyutunun maddeleri ile birlikte değerlendirilmiştir. İletişimde telaşlı davranma, Türk toplumunun geleneksel yapısı içerisinde

bazen saygısızlık olarak algılanabilen sosyal bir davranış biçimidir.

İletişimde sorumluluk boyutunda yer alan “farklı kültürlerdeki insanlarla uğraşmak zorunda kalacağım durumlardan kaçırım” maddesi (K22) beş faktör alt boyutunun dışında altıncı bir faktör alt boyutunda yer almıştır. Madde farklı kültürdeki insanları tanımaktan kaçınma, bu durumu zor görme ve farklı kültürden insanlara karşı önyargılı olmayı düşündürmektedir.

Ölçeğin alt boyutlarından ve toplamından alınan puanlar Vilà Baños'un İspanyol öğrencilerin kültürlerarası duyarlılığını değerlendirdiği çalışmasına benzer bulunmuştur (76.49 ± 11.53).⁸ Grubun toplam puan ortalamaları iki çalışmada da yüksek bulunmakla birlikte, Türk hemşirelik öğrencilerinde *iletişimden hoşlanma*, İspanyol öğrencilerde ise *iletişimde dikkatli olma* boyutlarının puanlarının düşük olması bakımından farklıdır.

SONUÇ

Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği, hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıklarını ölçmek için hemşire eğitimciler tarafından kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir araçtır. Hemşire öğrencilerin kültürel duyarlılıkları tanımlamada ve hemşirelik eğitiminde kullanılacak kültürel model ve rehberlerin etkinliğinin değerlendirilmesinde yol gösterici olarak kullanılabilir.

Hemşirelik eğitiminde öğrencilerin kültürel duyarlılık ve farkındalık yeteneklerini elde etmelerine yardım edecek duygusal-bilişsel- davranışsal eğitim, öz-farkındalık eğitimi ve kültürel farkındalık eğitimi gibi kültürlerarası eğitim programlarının yer alması önerilmektedir.

Bu çalışmanın sonuçlarının tek bir hemşirelik okulundan alınan öğrenci hemşire grubunu yansıtmaması çalışmanın sınırlılığı olarak düşünülebilir. Da-

ha sonraki çalışmalarda ölçeğin farklı gruplar üzerinde geçerlilik ve güvenilirliğinin test edilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Morral P. Imagination. In: Morral P, ed. Sociology and Health. 1st ed. Routledge; 2001. p.8-20.
2. Bolsoy N, Sevil Ü. Sağlık-hastalık ve kültür etkileşimi [Interaction of health-disease and culture]. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2006; 9(3) : 78-87.
3. Bayık A. Kültürlerarası (Çok kültürlü) hemşirelik eğitimi [Transcultural nursing education] . Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2008; 11(2): 92-101.
4. Chen GM, Starosta W. The development and validation of the Intercultural Sensitivity Scale. Human Communication 2000; 3(1): 2-14.
5. Practice Guideline:Culturally Sensitive Care. College of Nurses of Ontario, Pub. No.:41040, 2009: 3-12.
6. Tortumluoğlu G. Transkültürel hemşirelik ve kültürel bakım modeli örnekleri [Transcultural nursings and the samples of cultural care models]. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2004; 8(2): 47-57.
7. Gözüm S, Aksayan S. Kültürlerarası ölçek uyarlaması rehber II: Psikometrik özellikler ve kültürlerarası karşılaştırma [A guide for transcultural adaptation of the scale II: Psychometric characteristics and cross-cultural comparison]. Hemar-G Hemşirelik Araştırma Dergisi 2003; 5:3-14.
8. Vilà Baños R. Intercultural sensitivity of teenagers: A study of educational necessities in Catalonia. Intercultural Communication Studies 2006;15(2): 16-22.
9. Peng SY. A Comparative perspective of intercultural sensitivity between college students and multinational employees in China. Multicultural Perspectives 2006;8 (3): 38-45.
10. Azak A, Taşçı S. Klinik karar verme ve hemşirelik [Clinical decision making and nursing: review]. Türkiye Klinikleri J Med Ethics 2009; 17(3): 176-83.